

N:o 54.

Ankom till Riksd. kansli den 13 april 1905, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående
ändrad lydelse af vissa delar af värnpliktslagen.*

Genom proposition, n:o 97, af den 10 sistlidne mars, hvilken blifvit af båda kamrarna till lagutskottet hänvisad, har Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bilagdt protokoll öfver landtförsvarsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att antaga här nedan införda förslag till lag om ändrad lydelse af vissa delar af värnpliktslagen.

Beträffande innehållet i de föreslagna lagändringarna och det syfte, man med desamma afsedt att vinna, samt därvid till en början den föreslagna ändrade lydelsen af § 6 värnpliktslagen, medgifver nämnda paragraf, sådan den lyder i gällande lag, att yngling må äfven före det år, värnplikten inträder, anmäla sig till inskrifning och därvid uppgifva det truppslag vid hären eller den tjänst vid flottan, hvori han önskar inskrifvas. För bifall härtill fordras, att han är till krigstjänst duglig och i öfrigt lämplig till den tjänstgöring, hvartill han anmäler sig. Han tillhör likväl första uppbådet, intill dess åtta år förflutit från och med det år, då han fyllde tjuguet år. Värnpliktslagens uttryck »till krigstjänst duglig» omfattar emellertid icke blott *vapenföre* utan äfven *icke vapenföre*, men för inskrifning till särskild befattning lämpliga ynglingar. Man kan därför icke förvägra en yngling att i förtid inskrifvas, därest han uppfyller de för sådan befattning i föreskrifterna om läkarebesiktningen uppställda villkor, äfven om han kan antagas till uppnådd värnpliktsålder erhålla den utveckling, som kräfvdes för duglighet till vapentjänst. En yngling, som före värnpliktsåldern inskrifves såsom icke vapenför, men vid inträdet i nämnda ålder skulle

§ 6.

vara fullt duglig till vapentjänst, vinner, såsom vederbörande departementschef anfört vid ärendets behandling i statsrådet, icke blott den med lagbestämmelsen åsyftade förmånen att i förtid afsluta sin tjänstgöring, hvilken af honom får fullgöras i en följd, utan äfven den fördelen att vid mobilisering ej behöfva inträda i de stridandes led, hvilket — utom att det utgjorde en förlust för försvaret — gent emot hans i ordinarie tid inskrifna kamrater innebure en obillighet, som så vidt ske kunde borde undvikas. Värnpliktslagen borde ej lämna rum för en sådan tolkning, som kunde innebära en frestelse för den värnpliktige ungdomen att med tillhjälp däraf tillskansa sig en fördel, hvilken i lagen ej vore afsedd, och kunde frestelsen i detta fall blifva större med inträdet af ökad tjänstgöring, fördelad på flera år. Till undanröjande af berörda missförhållande har nu föreslagits den förändring af § 6 i värnpliktslagen, att inskrifning före 21 års ålder må medgifvas utom vapenföre endast sådana ynglingar, som med säkerhet kunna förutses icke blifva vapenföre vid inträdet i värnpliktsåldern.

Jämväl i andra stycket af denna paragraf är en mindre ändring föreslagen för att bringa den däri meddelade bestämmelsen till fullständig öfverensstämmelse med §§ 3 och 5.

§ 52.

Önskvärdheten att minska de olägenheter, som uppstå af tidigare inskrifning särskildt med hänsyn därtill att under de närmaste åren, innan värnpliktslagen är afsedd att med år 1908 träda i full tillämpning, ett särskildt stort tillopp af minderårige kunde förväntas, har gifvit anledning till förslag om viss ändring af § 52 i nämnda lag.

Det har sålunda ifrågasatts, att ynglingar, hvilka först år 1908 eller senare inträda i värnpliktsåldern men före nämnda år inskrifvas, skola fullgöra hela den tjänstgöring, som ålegat dem, om de inskrifvits i ordinarie tid. För försvaret har det ansetts vara en stor olägenhet, om ynglingar i större antal kunde undandraga sig en del af den tjänstgöring, som efter ingången af år 1908 åligger dem för utbildning till värnandet af fosterlandet. Det har ock förmenats skola väcka stor och berättigad misstämning bland de värnpliktige, hvilka inskrifvas efter uppnådd värnpliktsålder och därför från och med år 1908 måste underkasta sig den längre öfningstiden, om deras jämnåriga lyckats komma lindrigare ifrån sin värnplikt.

§§ 27 och 52.

Den i 27 § värnpliktslagen föreslagna förändring afser en viss klass af värnpliktige, hvilkas särskilda utom den militära tjänstgöringen förvärfvade insikter tänkts skola komma till användning i försvarets tjänst, nämligen medicine studerande och dem, som idka studier vid tandläkareinstitutet. Förslaget innebär väl för dessa värnpliktige en med hänsyn till deras studier medgifven förmån nämligen att under

vissa villkor få fullgöra repetitionsöfningarna i en följd men har samtidigt ansetts vara i det allmännas och försvarets intresse. Till grund för förslaget i sistberörda hänseende ligger hvad de medicine studerande angår den uppfattning, som jämväl uttalats i Riksdagen vid värnpliktslagens behandling, att medicine studerandes tjänstgöring i beväringen bör ordnas på ett sätt, som visserligen lämnar dem tillräcklig militärutbildning, men också bibringar dem insikter och färdigheter i de speciella ämnen, som kunna vara erforderliga för den blifvande militärläkaren. Den militära utbildningen har sålunda ansetts böra, för att vara till fyllest och motsvara det med densamma afsedda ändamålet, gifvas dem i ungefär samma utsträckning, som kommer öfrige värnpliktige till del i rekrytskolan, under det att tiden för repetitionsöfningarna förmenats lämpligen böra kunna anslås åt den särskilda fackutbildningen, hvilken de medicine studerande icke vore i stånd att fullt tillgodogöra sig förrän efter aflagd medicine kandidatexamen och avslutad propedeutisk tjänstgöring vid universitetsklinikerna. Med hänsyn härtill har den föreslagna ändrade lydelsen af 27 § formulerats så som skett. Jämväl beträffande de värnpliktige studerande vid tandläkareinstitutet har man ansett, att, om försvaret skall erhålla den fördel, som står att vinna genom de utexaminerade tandläkarnes användande i sjukvårdstjänst, de böra fullgöra sina repetitionsöfningar i en följd, där dessa eljest enligt värnpliktslagens föreskrift skolat fördelas på två eller tre år. Af den i nu förevarande hänseende föreslagna ändringen i 27 § värnpliktslagen har äfven betingats förändring i 52 § samma lag, hvarom tillika gjorts hemställan.

Enligt värnpliktslagen äro allenast sådana f. d. fast anställda, §§ 34 och 52. hvilka tjänat vid krigsmakten i fulla två år, befriade från deltagande i beväringensrekrytskolan. Det finnes emellertid vissa kategorier af fast anställda vid hären, hvilka icke tjänat i två år, men ändock hafva erhållit samma utbildning som de förstnämnda, och alltså med samma skäl borde kunna erhålla befrielse från genomgående af beväringensrekrytskolan efter afgang från fast anställning. Det stadgas nämligen i kungl. brefvet den 20 december 1901, angående bestämmelser i fråga om sättet för volontärs antagande och afskedande, att volontär vid första anställningen visserligen i allmänhet skall antagas för en tid, som efter vederbörande chefs beprövande bestämmes till minst två år, räknadt från och med den 1 därpå följande november; men att för värnpliktig, som under det år han genomgår sin första utbildning antages till volontär under tiden mellan beväringensrekrytskolans början och den 31 oktober, samt för den, som antages så kort tid efter den 1 november, att han anses kunna ingå i pågående rekrytskola, anställ-

ningstiden, som i dessa fall må understiga 2 år, räknas från och med den 1 i månaden näst efter den, under hvilken aftalet göres, och slutar den 31 oktober det år tiden för aftalet utgår. Värnpliktige, hvilka under sålunda angifven tid öfvergått till fast anställning, samt andra ynglingar, som tagit fast anställning efter den 1 november, men inom sådan tid, att de kunnat ingå i då pågående rekrytskola, kunna alltså afgå ur tjänst å samma tid och med samma utbildning som de, hvilka haft fast anställning i fulla två år. De kunna dock enligt nuvarande lydelsen af värnpliktslagen i förevarande del icke på grund af berörda tjänstgöring befrias från deltagande i beväringsskolor och äro ej heller skyldiga att under hela tjänstetiden i beväringen tillhöra dess första uppbåd. Någon anledning att i dessa hänseenden tillämpa olika bestämmelser å dem, som varit fast anställda i fulla två år, och å dem, hvilka innehaft något kortare fast anställning, men bibringats samma utbildning, har emellertid förmenats icke föreligga och denna skiljaktighet därför böra undanröjas. I berörda hänseende erforderligt stadgande har nu upptagits i 34 § värnpliktslagen. Då det därjämte ansetts vara i hög grad önskvärdt, att de ynglingar, som redan nu fullgjort denna tjänstgöring men innevarande år skola inställa sig till genomgående af beväringsskolan, komma i åtnjutande af den afsedda förmånen, har bland öfvergångsstadgandena i 52 § införts förslag till bestämmelse i detta syfte.

§ 36.

Nu förevarande förslag till ändring af 36 § i gällande värnpliktslag afser villkoren för landstormens inkallande till tjänstgöring. Enligt 36 § i värnpliktslagen den 5 juni 1885 kunde landstormen endast under krig och till hemortens försvar uppkallas efter därom af Konungen i statsrådet fattadt beslut. Härutinnan gjordes ingen ändring genom lagen angående ändrad lydelse i vissa delar af värnpliktslagen den 22 december 1892, hvarigenom dock till sistberörda § lades ett mom. 2, innehållande föreskrift, huru uppkallelsen skulle verkställas.

Under år 1896 aflät t. f. chefen för generalstaben en skrifvelse till Kungl. Maj:t, däri framhölls, att, om landstormen skulle kunna fullt tillgodogöras för kust- eller gränsförsvaret, föreskriften i § 36 mom. 1 värnpliktslagen borde ändras därhän, att landstormen skulle kunna till hemortens försvar inkallas, redan då fara för krig förefunnes, samt att särskildt för Gottland landstormens uppbådande samtidigt med mobiliseringsorderns utgifvande kunde hafva stor betydelse. Med anledning häraf afläts till 1898 års riksdag proposition, uti hvilken föreslogs, bland annat, att beväringens andra uppbåd å Gottland skulle kunna, i

den mån det funnes erforderligt, inkallas samtidigt med första uppådet, samt att landstormen å Gottland skulle kunna inkallas äfven vid fara för krig. Afstyrkt af lagutskottet — hufvudsakligen på grund af betänkligheter mot skapandet af en undantagslagstiftning på Gottland — blef emellertid berörda proposition icke af Riksdagen bifallen.

I propositionen till 1901 års riksdag om ny härordning m. m. föreslogs, att Kungl. Maj:t skulle äga rätt att vid fara för krig till hemortens försvar inkalla landstormen, oberoende däraf, huruvida order om mobilisering af beväringens första och andra uppådet utgått eller beslut därom ens fattats samt utan att riksdagskallelse behöfde utfärdas. Riksdagen ansåg emellertid — då värnpliktslagens mening dittills uppenbarligen varit, att landstormen i regeln skulle kunna för rikets försvar anlitas endast i sista hand, sedan rikets försvarskrafter i öfrigt hufvudsakligen redan tagits i anspråk, samt denna grundsats icke borde undergå rubbning i annan mån, än som för vinnande af det med Kungl. Maj:ts förslag afsedda ändamålet vore nödvändigt — att landstormens inkallande icke borde ifrågakomma, förrän beslut om inkallande af beväringens första uppådet jämlikt § 28 mom. 1 värnpliktslagen i statsrådet fattats. Väl borde enligt Riksdagens mening andra uppådet inkallande icke i lagen göras till uttryckligt villkor för landstormens uppåddande, men Riksdagen ansåge dock, att enahanda konstitutionella former, som värnpliktslagen fordrade för inkallande af andra uppådet, borde stadgas för landstormens inkallande. Att i förut gällande lag så icke skett, hade uppenbarligen berott däraf, att landstormen då endast fått inkallas, sedan krig redan utbrutit, men då landstormens ställning nu i viss mån blifvit en annan, ansåge Riksdagen en dylik bestämmelse böra inflyta i lagen.

I enlighet härmed erhöll detta lagrum sin nuvarande lydelse, enligt hvilken landstormen icke får uppåddas, förr än dels beslut om inkallande af beväringens första uppådet eller viss del däraf blifvit fattadt, dels ock Konungen, efter det han hört statsrådet, låtit utfärda riksdagskallelse, såvida Riksdagen ej är samlad eller skall sammanträda inom trettio dagar.

Därefter föreslogs af enskild motionär vid 1904 års riksdag sådan ändring i gällande värnpliktslag, att landstormen måtte kunna så tidigt, som försvaret under alla förhållanden kunde kräfvat, inkallas till tjänstgöring. Berörda motion afstyrktes af lagutskottet och föranledde icke någon Riksdagens åtgärd. Utskottet delade visserligen motionärens åsikt om betydelsen af ett fullt betryggande gräns- och kustförsvar vid be-

faradt krigsutbrott, men då landstormen i fall af behof kunde helt eller delvis uppbådas omedelbart efter inkallandet af beväringens första uppbåd syntes detta innebära skälig trygghet för, att landstormens verksamhet ej för sent skulle tagas i anspråk.

Till stöd för den nu ifrågasatta förändringen af 36 § värnpliktslagen har af chefen för landtförsvarsdepartementet vid ärendets behandling i statsrådet anförts att, om ändringen genomfördes, landstormen utan tvifvel skulle kunna användas på ett för försvaret afsevärdt mera praktiskt och fördelaktigt sätt än nu kunde ske. Då landstormens uppgift vore att försvara hemorten, syntes, med de förändrade förhållanden, som genom landstormens organiserande och förseende med särskildt befäl och särskilda förråd af vapen och utrustning inträdt, föreskrifterna jämväl böra undergå den ändring, att fullgörandet af denna skyldighet, som i farans stund torde af de flesta komma att uppfattas såsom en rättighet, måtte kunna under alla förhållanden leda till det åsyftade målet, hemortens skydd, närhelst den hotades. Med nuvarande lagstiftning kunde, sedan beslut fattats om inkallande af beväringens första uppbåd helt eller delvis samt riksdagskallelse, där sådan erfordrades, blifvit utfärdad, d. v. s. i regel sedan kriget kunde anses utbrutet, landstormen användas i sådana orter, som låge utanför den egentliga krigsskådeplatsen, till skydd mot fiendliga ströfkårer eller mot fiendliga landstigningsförsök, men, innan dessa förberedande åtgärder ägt rum, kunde landstormen ej inkallas för att med anlitan af de förråd, som i orterna komme att finnas, mot dylik fara försvara sin hemort. Detta vore så mycket betänkligare, som under den kritiska period, då mobiliseringen påginge, störande anfall af fiendens förtrupper borde i möjligaste mån förekommas. Fördelarna af den ifrågasatta lagändringen syntes fördenskull ligga i öppen dag. Kunde då olägenheterna däraf vara så öfvervägande, att de borde få ställa sig hindrande i vägen därför? Så syntes ej vara förhållandet. I detta hänseende borde beaktas, att landstormen icke komme att betungas med någon tjänstgöring af ifrågavarande slag vid andra tillfällen, än då verklig fara för krig eller för neutralitetens brytande föreläge, och vid sådana tillfällen torde det fordrade offret icke kunna anses för stort. I allmänhet måste ju landstormen i allt fall, om än något senare, inkallas i de orter, där kriget utbröte, och på tiden för dess inkallande i andra orter torde den ifrågasatta ändringen af föreskrifterna icke komma att utöfva något inflytande. Om emellertid landstormen vid fara för krig blifvit i en eller flera orter inkallad, men fredsbrott kunnat

undvikas, funnes ju intet hinder för, att skäligen ersättning bereddades de inkallade landstormsmännen för deras tjänstgöring.

Betydelsen af hvad sålunda med afseende å 36 § anförts vill utskottet ingalunda underkänna. Onekligen har förevarande fråga kommit i ett annat läge, sedan landstormen, såsom ofvan nämnts, organiserats samt försetts med befäl och förråd. Särskildt för skyddande af de landstormsförråd, som äro förlagda eller afsedda att förläggas i gränstrakter eller eljest äro särskildt utsatta för fara, torde det vara af vikt, att landstormen för viss ort kan i god tid och utan allt för stort dröjsmål inkallas. För vinnande af berörda syfte torde det emellertid icke vara nödvändigt att ändra de nu föreskrifna villkoren för landstormens inkallande i allmänhet. För det fall t. ex. att behof föreligger att insätta en del af landstormen i fälthären är någon ändring af nuvarande stadganden icke af behovet påkallad.

Det synes utskottet sålunda viktigt, att de i nuvarande hänseende stadgade garantierna i princip bibehållas. Det ändamål, som med den föreslagna lagändringen afsetts, kan i utskottets tanke till fullo vinnas, om, *jämte det nuvarande föreskrift om landstormens inkallande bibehålles såsom regel*, i ett särskildt stycke i 36 §:s 1 mom. stadgades, att, om synnerlig fara vore för handen, så att vidtagande af de stadgade åtgärderna icke lämpligen kunde afvaktas, landstormen *för viss ort* finge i mån af behof inkallas, efter det Konungen hört statsrådet samt, såvida Riksdagen ej vore samlad, fullmäktige i banken och riksgäldskontoret. Föreskrift om inhämtande af yttrande utaf nämnde fullmäktige såsom Riksdagens representanter — hvilket af utskottet föreslagits såsom ett villkor för landstormens inkallande i nu afsedda fall utöfver hvad i propositionen i förevarande hänseende innehålles — är icke någon nyhet i vår rättsförfattning. Ett sådant stadgande finnes t. ex. i 50 § regeringsformen för den händelse att annan ort för Riksdagens sammanträdande än hufvudstaden kan ifrågakomma.

Utöfver hvad nu anförts har utskottet icke funnit något att erinra mot förevarande lagförslag; och hemställer utskottet:

att Riksdagen, under förklarande, att det i propositionen innefattade lagförslag icke kan i oförändradt skick bifallas, ville i anledning af propositionen för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse af vissa delar af värnpliktslagen.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Härigenom förordnas, att §§ 6, 27, 34, 36 och 52 värnpliktslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 6.

Inskrifning
före värn-
pliktsåldern.

Äfven före det år, värnplikten inträder, må yngling anmäla sig till inskrifning och därvid uppgifva det truppslag vid hären eller den tjänst vid flottan, hvori han önskar inskrifvas. För bifall härtill fordras, att han är vapenför och i öfrigt lämplig till den tjänstgöring, hvartill han anmäler sig; dock må jämväl sådan till krigstjänst duglig men icke vapenför yngling inskrifvas, hvilken med visshet kan förutses icke blifva vapenför till inträdet i värnpliktsåldern.

Sålunda inskrifven värnpliktig tillhör likväl första uppbådet, intill dess antalet af hans tjänstår i beväringen uppgår till åtta, räknade från och med det år, då han fyllde tjuguet år.

Hvad i denna lag stadgas om värnpliktige gäller i tillämpliga delar för de enligt denna § inskrifna, äfven innan de i värnpliktsåldern inträdt.

§ 27.

Värnpliktigs
utbildnings-
tid.

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjänstgöra under fredstid i det antal dagar, som här nedan angifves, nämligen:

a) vid *fotfolket, positionsartilleriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna och trängen* i sammanlagdt tvåhundrafyrtio dagar, hvilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring (rekrytskola) om etthundrafemtio dagar under andra året samt

med en repetitions-(regements-)öfning om trettio dagar under hvar och ett af andra, tredje och fjärde åren;

b) vid *rytteriet, fältartilleriet samt fältingenjör- och fälttelegraftrupperna* i sammanlagdt trehundra sextiofem dagar, hvilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

med en första tjänstgöring (rekrytskola) om tvåhundraåttioen dagar, som tager sin början under första året, samt

med en repetitions-(regements-)öfning om fyrtyotvå dagar under hvart och ett af andra och tredje åren;

c) vid *flottan* i sammanlagdt trehundra dagar, hvilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

af de i § 25 mom. 1 a) nämnde värnpliktige äfvensom af andra å sjömanshus inskrifne värnpliktige till det antal Konungen bestämmer i en följd med början under andra året,

af till fästningstjänst inskrifne värnpliktige med en första tjänstgöring om tvåhundrafemtioåtta dagar, som tager sin början under första eller andra året, och med en repetitionsöfning om fyrtyotvå dagar under fjärde året, samt

af flottans öfrige värnpliktige med en första tjänstgöring om tvåhundra dagar under andra året samt med en repetitionsöfning om ett-hundra dagar under fjärde året.

Värnpliktig, uttagen till trängen i förvaltningstjänst eller egentlig sjukvårdstjänst, till stationstjänst vid flottan eller till särskild befattning vid hären eller flottan, så ock värnpliktig, som för utbildning vid Gottlands infanteriregemente uttagits från annat regementes inskrifningsområde, må, på sätt Konungen finner godt förordna, fullgöra honom åliggande tjänstgöring i en följd.

Värnpliktig, som aflagt medicine kandidatexamen och fullgjort omedelbart därefter följande föreskrifven propedeutisk tjänstgöring vid universitetsklinikerna, äfvensom värnpliktig, hvilken aflagt tandläkar-examen, må, på sätt Konungen förordnar, fullgöra två eller flera repetitionsöfningar i en följd.

Repetitionsöfning må icke, där ej Konungen finner nödigt att för särskilda fall annorlunda förordna, äga rum

vid de inom Gäfleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län förlagda fotfolksregementen under tiden från och med den 11 juli till och med den 31 augusti samt

vid öfriga fotfolksregementen, med undantag af de för sjöfästningarne afsedda, under tiden från och med den 11 juli till och med den 9 september.

2. Varder fartyg, därå värnpliktig tjänstgör, hindradt att återkomma till station af flottan och blifva afmönstradt, innan tiden för den tjänstgöring, till hvilken den värnpliktige inkallats, gått till ända,

Kungl. Majts förslag:

Utskottets förslag:

är denne likväl skyldig att tjänstgöra ombord, till dess afmönstringen ägt rum.

Ersättning för den öfverskjutande tjänstgöringstiden erhåller den värnpliktige enligt särskilda bestämmelser.

3. Har värnpliktig under i mom. 1 föreskrifven tjänstgöring blifvit fälld till straff för rymning, eller har hans tjänstgöring afbrutits för verkställighet af straffarbete eller omedelbart ådömdt fängelsestraff, skall den tid, under hvilken han var rymd eller hans tjänstgöring sålunda var afbruten, ej tillgodoräknas honom såsom tjänstgöringstid, där ej Konungen för särskilda fall annorledes förordnar. I hvad mån den värnpliktige må tillgodoräkna sig fullgjord del af tjänstgöringen, samt i hvilken ordning han skall fullgöra återstående tjänstgöringsskyldighet, bestämmer Konungen.

§ 34.

Värnpliktig,
som tillhört
härens eller
flottans fast
anställda
personal
m. m.

1. Den, som innehaft fast anställning vid hären eller flottan eller vid härens eller flottans reserv under sammanlagdt minst två år, skall efter afgången från sagda anställning, så länge han i följd af sin värnplikt kvarstår i beväringen, tillhöra dess första uppbåd. Sådan värnpliktig anses hafva fullgjort den i § 27 föreskrifna första tjänstgöring, men är skyldig att med vederbörlig åldersklass deltaga i repetitionsöfning.

Detsamma gäller ock den, som innehaft fast anställning vid hären eller dess reserv under kortare tid än två år, såframt han undergått rekrytutbildning samt deltagit i två repetitionsöfningar.

2. Den, som under minst två år varit inskrifven såsom studerande vid universitet eller annan statens högskola eller aflagt examen vid navigationsskola, tillhör likaledes första uppbådet under hela sin tjänstetid i beväringen.

§ 36.

§ 36.

Landstormens
inkallande.

1. För hemortens försvar må Konungen, efter statsrådets hörande, till tjänstgöring inkalla landstormen eller de större eller mindre delar där-af, som finnas behöfliga.

1. Sedan jämlikt § 28 mom. 1 beslut fattats att för rikets försvar till tjänstgöring inkalla beväringens första uppbåd eller viss del däraf, må Konungen i den ordning, som för inkallande af beväringens andra uppbåd i mom. 2 af samma § är föreskrifven, för hem-

Kungl. Maj:ts förslag:

Landstormens inkallande till tjänstgöring sker på sätt i § 29 mom. 2 är föreskrifvet.

2. Värnpliktig, som tillhör landstormen, är underkastad de i kriminallag för krigsmakten gifna bestämmelser såväl under all tjänstgöring och marsch eller annan färd, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åttlydnad af inkallelse i enlighet med § 29 mom. 2 till tjänstgöring, som i mom. 1 här ofvan omförmäles.

Utskottets förslag:

ortens försvar till tjänstgöring inkalla landstormen eller de större eller mindre delar däraf, som finnas behöfliga.

Är faran synnerligen trängande och kunna ej de åtgärder, hvarom ofvan sägs, afvaktas, må Konungen, efter det statsrådet samt, såvida Riksdagen ej är samlad, de af Riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret blifvit hörda, till tjänstgöring i mån af behof inkalla viss orts landstorm.

Landstormens inkallande till tjänstgöring sker på sätt i § 29 mom. 2 är föreskrifvet.

2. Värnpliktig, som tillhör landstormen, är underkastad de i kriminallag för krigsmakten gifna bestämmelser såväl under all tjänstgöring och marsch eller annan färd, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åttlydnad af inkallelse i enlighet med § 29 mom. 2 till tjänstgöring, som i mom. 1 här ofvan omförmäles.

När värnpliktig, som tillhör landstormen, är underkastad krigslag.

Öfvergångsstadganden.

§ 52.

1. Under år 1902 skall värnpliktig, som tillhör andra klassen och är inskrifven vid fotfolket, artilleriet, ingenjörtrupperna eller trängen, för sin utbildning tjänstgöra under tjugutvå dagar.

2. Beträffande värnpliktig, som inskrifves under något af åren 1902, 1903, 1904, 1905, 1906 eller 1907, skola, utom i det fall här nedan sägs, föreskrifterna uti § 27 mom. 1 angående värnpliktigs tjänstgöringsskyldighet under fredstid icke tillämpas. Sådan värnpliktig är i

Värnpliktigs utbildning under öfvergångstiden.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

stället skyldig att för sin utbildning tjänstgöra under fredstid i sammanlagdt etthundrasjuttiofyra dagar, hvilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

a) vid *fotfolket, positionsartilleriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna och trängen*:

med en första tjänstgöring (rekrytskola) om etthundratolf dagar under första året samt

med en repetitions-(regements-)öfning om trettio dagar under hvart och ett af andra och tredje åren;

b) vid *rytteriet, fältartilleriet samt fältingenjör- och fälttelegraftrupperna*:

med en första tjänstgöring (rekrytskola) om etthundratrettiosju dagar under första året samt

med en repetitions-(regements-)öfning om trettiofem dagar under andra året;

c) vid *flottan*:

af de i § 25 mom. 1 a) nämnde värnpliktige äfvensom af andra å sjömanshus inskrifne värnpliktige, till det antal Konungen bestämmer, i en följd med början under första eller andra året,

af till fästningstjänst inskrifne värnpliktige med en första tjänstgöring om etthundratrettiosju dagar, som tager sin början under första eller andra året, och med en repetitionsöfning om trettiofem dagar under tredje året, samt

af flottans öfrige värnpliktige med en första tjänstgöring om åttiosex dagar under första året samt med en repetitionsöfning om åttiosex dagar under andra året.

Yngling, som under åren 1906 och 1907 inskrifves på grund af § 6 i denna lag, men först år 1908 eller därefter uppnår värnpliktsåldern, är skyldig att, i den ordning Konungen bestämmer, tjänstgöra under så lång tid, som i § 27 föreskrifves.

Värnpliktig, uttagen till trängen i förvaltningstjänst eller egentlig sjukvårdstjänst, till stationstjänst vid flottan eller till särskild befattning vid hären eller flottan, så ock värnpliktig, som för utbildning vid Gottlands infanteriregemente uttagits från annat regementes inskrifningsområde, må, på sätt Konungen finner godt förordna, fullgöra honom åliggande tjänstgöring i en följd.

Värnpliktig, som aflagt medicine kandidatexamen och fullgjort omedelbart därefter följande föreskrifven propedeutisk tjänstgöring vid

Kungl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:**

universitetsklinikerna, äfvensom värnpliktig, hvilken aflagt tandläkar-examen, må, på sätt Konungen förordnar, fullgöra två eller flera repetitionsöfningar i en följd.

3. Värnpliktig, som fullgjort honom åliggande första tjänstgöring senare än den åldersklass, som han tillhör, är skyldig fullgöra den tjänstgöringsskyldighet, som åligger värnpliktig i den klass, med hvilken han fullgör första tjänstgöringen.

Stadgandet i § 34 mom. 1, att värnpliktig, som afses i andra stycket af samma moment, anses hafva fullgjort den i § 27 föreskrifna första tjänstgöring, skall vinna tillämpning genast efter utfärdandet af denna lag.

Stockholm den 13 april 1905.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer:

af herr *Hedenstierna*, som ansett, att § 36 bort erhålla den affattning Kungl. Maj:ts proposition innehåller;

af herr *Wiklund*, med hvilken herrar *F. Andersson* och *Jansson* instämt:

Den kungl. propositionen, öfver hvilken utskottet här haft att yttra sig, innefattar bland annat förändrade bestämmelser angående landstormens inkallande. Nuvarande lag föreskrifver, att landstormen icke får uppåddas förrän dels beslut om inkallande af beväringens första uppåd eller viss del däraf blifvit fattadt, dels ock riksdagskallelse blifvit utfärdad, därest Riksdagen ej är samlad eller inom trettio dagar skall sammanträda.

Det af Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget innehåller däremot, att Konungen skall, för hemortens försvar, äga rätt att endast efter statsrådets hörande till tjänstgöring inkalla landstormen eller de större eller mindre delar däraf, som finnas behöfliga. Detta förslag har af utskottet blifvit tillstyrkt med den ändring, att uppbåd af landstormen före första uppbådets inkallande ej må ske, förrän synnerlig fara är för handen samt fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret blifvit hörda. Då emellertid redan ett befaradt fredsbrott alltid torde få betraktas såsom innebärande en synnerlig fara för landet, lärer den modifikation, som utskottet velat gifva åt Kungl. Maj:ts förslag, ej kunna tillmätas någon särdeles stor betydelse.

Förutom det, att genom den af Kungl. Maj:t och utskottet föreslagna ändring af § 36 i värnpliktslagen en vida större rätt än hittills lägges i Konungens hand, innebär detta förslag ingenting mindre än en ytterligare utsträckning af värnplikten eller en ökning i de skyldigheter, som förut ålegat de värnpliktige, hvilka tillhöra landstormen. Redan vid ett befaradt fredsbrott skulle kunna inträffa, att i en eller flere orter af landet fäder och familjeförsörjare, hvilka tillhöra landstormen, blefve uppbådade utan att ens inkallande af de värnpliktige, som tillhöra första uppbådet, erfordrades. En af värnpliktslagens grundsatser, nämligen att landstormen skall kunna till rikets försvar anlitas endast i sista hand, sedan landets försvarskrafter i öfrigt tagits i anspråk, skulle således genom detta förslag rubbas.

Då emellertid landstormen efter nu gällande bestämmelser, i fall af behof, kan helt eller delvis inkallas omedelbart efter inkallandet af beväringens första uppbåd, torde detta innebära skälig trygghet för att landstormens verksamhet ej för sent skall tagas i anspråk. En förändring i det syfte, som förslaget innehåller, synes därjämte vara så mycket mindre af nöden som den år 1901 antagna värnpliktslagen ännu ej hunnit vinna sin fulla tillämpning.

Såsom ytterligare stöd för den mening, som här uttalats, må erinras, att liknande förslag till ändring i bestämmelserna angående landstormens inkallande blifvit af Riksdagen afslagna åren 1898, 1901 och 1904.

På grund af det anförda anser jag, att utskottet bort hemställa:

att Kungl. Maj:ts förslag beträffande ändring af § 36 värnpliktslagen icke må af Riksdagen bifallas;

af herr *Jansson* jämväl i fråga om den del af § 52, hvilken afser att stadga, att ynglingar, som först år 1908 eller senare inträda i värnpliktsåldern, men före nämnda år inskrifvas, skola fullgöra hela den tjänstgöring, som ålegat dem, om de inskrifvits i ordinarie tid.

Herr *Segerdahl* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
